

GOZDNI POŽAR NA GORIŠKEM KRASU

Bogdan Zoratti*

UDK 614.84 (497.12 Goriški Kras) "1994"

Članek obravnava katastrofalen gozdni požar v severozahodnem delu Krasa med Renčami, Mirnom in Opatjim selom, ki je to območje opustošil poleti leta 1994.

Navedeni so temeljni podatki, opredeljeni požarna ogroženost Krasa in vzroki za nastanek požara ter predstavljeni potek požara, ukrepanje ter ugotovitve in predlogi Občinskega štaba za Civilno zaščito Nova Gorica.

Osnovni podatki o požaru

Požar, ki je divjal v severozahodnem delu Krasa ob koncu julija in začetku avgusta, je bil leta 1994 največji v Sloveniji, tako po obsegu kot po stroških intervencije in skupni škodi.

Kljub hitremu in dokaj učinkovitemu posredovanju vseh sodelujočih sil zaščite in reševanja je zgorelo 575 ha večinoma gozdnih površin.

Zaradi izjemne požrtvovalnosti gasilcev, pripadnikov Civilne zaščite, Slovenske vojske in drugih sodelujočih se požar ni razširil na širše območje Krasa in naseljene predele. V tem primeru bi bila katastrofa še večja.

Požarna ogroženost Krasa, vzroki za nastanek požara

Območje severozahodnega dela Krasa sega na severu do Vipavske doline (Miren – Renče – Branik), na jugu pa meji na sežansko regijo. Poraščen je zlasti z borovci, redkim mešanim drevjem, grmovjem in brinjem. Velik del borovega gozda je izsušen, zemlja pa sestoji iz vnetljivega humusa, ki gori 10 do 15 cm globoko.

Možnost za nastanek požara na tem območju je večja zaradi zmerne vetra, ki

poleti stalno piha, in številnih izletnikov ter lovcev.

Vzrokov za nastanek požara je lahko več. Eden izmed njih je samovžig, ki ga lahko povzročijo visoka temperatura, delčki stekla, sončni žarki ali trenje, možen je tudi nameren vžig. Najbolj pogost vzrok požara pa sta malomarnost in nepredvidnost ljudi. Za vžig in razširitev ognja so še posebej nevarni sežiganje travišča, kurjenje ob piknikih in odvrženi cigaretni ogorki.

Vzrok nastanka obravnavanega požara pa še ni znan.

Potek požara in ukrepanje

29. julija 1994 se je vnel borov gozd pod Fajtim hribom nad vasjo Rečne. Gasilska enota Nova Gorica je o požaru obvestila Gasilsko društvo Kostanjevica, ki pokriva omenjeno požarno območje. Po ocenitvi razmer na požarišču so za pomoč zaprosili še Gasilsko društvo Šempeter in Gasilsko društvo Nova Gorica. Požar je bil kmalu omejen, nato pa so sprejeli obvestilo o novem požaru na Velikem vrhu, t.j. 1 km vzhodno od prvega. Del gasilcev je ostal na požarni straži, preostali pa so odšli gasiti drugi požar, ki se je zelo hitro širil. Popoldne je Občinska gasilska zveza Nova Gorica na pomoč poklicala še Gasilsko društvo Kanal in Gasilsko društvo Nova Gorica. Vsi skupaj so požar pozno zvečer omejili in na obeh požariščih pustili požarno stražo. Ponoči je začel pihati močan veter. Razvnel je že pogašena žarišča, ki so tlela zlasti pod zemljo. Občinska gasilska zveza je ponovno aktivirala Gasilsko društvo Nova Gorica in prvič tudi Gasilsko društvo Dorenberk.

Naslednji dan se je požar kljub veliki požrtvovalnosti gasilcev (zlasti glede na

razmere, kakršne so pri požarih ponoči) iz obeh žarišč že združil. Gasilci so se z njim bolj ali manj uspešno borili še naslednja dva dneva. V nedeljo, 31. julija, je na požarišče prispel direktor Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje, ki je po ogledu terena zahteval takojšnji sklic občinskega štaba za Civilno zaščito. Ta se je sestal še istega dne in sprejel nekaj sklepov, ki naj bi pripomogli k učinkovitejši intervenciji. Predvsem je sklenil, naj se v akcijo gašenja nemudoma vključijo dodatne sile in sredstva Civilne zaščite ter reševalna postaja iz Nove Gorice. Sklenil je tudi, naj vodenje akcij v celoti prevzame Občinski štab za Civilno zaščito Nova Gorica, neposredno operativno vodenje pa njegov načelnik.

V ponedeljek, 1. avgusta popoldan, sta na požarišče prispela tudi obrambni minister in poveljnik Civilne zaščite Republike Slovenije. Dogovorili so se, da se nemudoma zagotovi pomoč gasilcev iz drugih krajev Slovenije ter pripadnikov Slovenske vojske.

UJMA

UJMA

UJMA

* Ministrstvo za obrambo, Uprava za obrambo Nova Gorica, Izpostava Nova Gorica, Trg Edvarda Kardelja 1, 65000 Nova Gorica

Za vse sodelujoče je bilo nujno zagotoviti prehrano in namestitve, zato so vpoklicali tudi enoto za intendantsko pomoč. Zaradi obsežnosti akcije so bili vpoklicani tudi pripadniki enot Civilne zaščite za zveze (območje je namreč hribovito, pa tudi telefonskih priključkov po vaseh je zelo malo) in pripadniki nekaterih drugih enot. Tega dne so omejili približno 600 ha goreče površine. V naslednjih dneh, od 2. do 7. avgusta, so gasili zlasti manjše požare na požarnem območju in varovali terene zunaj pogorišča. V veliko pomoč so bile helikopterske enote Slovenske vojske, ki so požar gasile neposredno, hkrati pa s posebnimi kamerami za infrardeče snemanje pridobile podatke o globinskih žariščih. Na podlagi stanja in posnetkov Zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij se je občinski štab za Civilno zaščito v nedeljo, 7. avgusta, ob 19. uri odločil, da ustavi akcijo Civilne zaščite. Vse nadaljnje dejavnosti (požarna straža, nadzor, dežurstvo) je prevzela občinska gasilska zveza.

V celotni akciji je sodelovalo 2739 ljudi, in sicer:

- 1027 gasilcev
- 1077 pripadnikov Slovenske vojske
- 468 pripadnikov Civilne zaščite
- 152 krajanov, lovcev, prostovoljcev.

Opremo in materialna tehnična sredstva so zagotavljala gasilska društva in gasilske zveze, občina Nova Gorica, Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, Slovenska vojska, gozdarji in posamezne enote Civilne zaščite.

Neposredni stroški intervencije (uničena in poškodovana oprema, gorivo, prehrana, nadomestilo za osebne dohodke, zdravstvena pomoč, zveze), ki jih je poravnala občina Nova Gorica, so znašali 14.400.000,00 SIT. Prevozi in posredni stroški ukrepanja ob požaru (prehrana za pripadnike Slovenske vojske, posredovanje helikopterskih enot, nadomestila plač, stroški Zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij), ki jih je prispevala republika, so znašali približno 11.680.000,00 SIT.

Občinska komisija v Novi Gorici je ugotavljala tudi materialno škodo, nastalo ob požaru, in jo ocenila na 524.000.000,00 SIT.

Ugotovitve

Občinski štab za Civilno zaščito Nova Gorica se je takoj po končani akciji sestal na izredni seji in pripravil strokovno analizo vzrokov požara in pomanjkljivosti pri gašenju ter predloge za odpravo pomanjkljivosti.

Ugotovil je, zakaj je bila učinkovitost gašenja ponekod premajhna. Za to so obstajali objektivni in subjektivni vzroki.

Objektivni vzroki so bili kraški teren (hitro vnetljiv humus, izsušeni bori, suho podrastje), nedostopnost terena ter neurejenost gorskih poti in jas, nepoznavanje terena, dolgotrajna suša in vročina ter obdobje kratkotrajne nevihte (suhe strele brez padavin).

Subjektivni vzroki pa so bili zlasti pomanjkljivo delovanje sistema zvez in sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja, slaba usposobljenost in neustrezna opremljenost gasilcev za gašenje gozdnih požarov.

Ne glede na omenjene pomanjkljivosti pa je analiza pokazala, da je intervencija kljub opisanim težavam potekala uspešno. K temu so pripomogli velika požrtvovalnost gasilcev, pripadnikov Civilne zaščite in vojske, dobro sodelovanje vseh,

ki so pomagali pri gašenju požara, usklajevanje Uprave za obrambo Nova Gorica, učinkovito delovanje helikopterske enote Slovenske vojske, strokovna pomoč Zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij ter dobro sodelovanje s policijo. Pri koordinaciji, aktiviranju gasilskih društev po Sloveniji ter pomoči s specialno tehnično opremo sta imeli pomembno vlogo Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje ter Štab Civilne zaščite Republike Slovenije.

Na podlagi teh ugotovitev je občinski štab za Civilno zaščito oblikoval nekaj predlogov za odpravo pomanjkljivosti. Predvsem je sklenil, da je treba organizirati učinkovitejše opazovanje, ki mora temeljiti na delu poverjenikov za Civilno zaščito, katerim naj pomagajo krajanj, lovci, gozdarji, ribiči in jamarji.



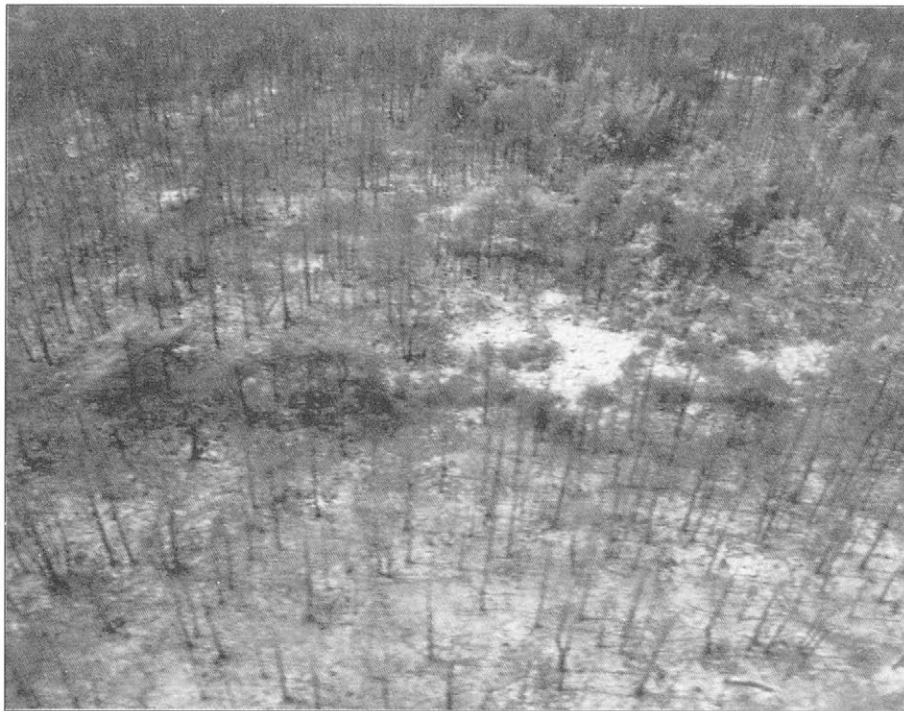
Slika 1. Goreti je začelo na težko dostopnem terenu (foto: Danilo Križaj)

Figure 1. The fire spread to areas that were difficult to access (photo: Danilo Križaj)



Slika 2. Velika pomoč helikopterja Slovenske vojske (foto: Bogdan Zoratti)

Figure 2. Of great assistance was the Slovenian Army helicopter (photo: Bogdan Zoratti)



Slika 3. To je ostalo od bujnega gozda
Figure 3. The remains of a pine forest

Sistem obveščanja mora delovati brezhibno, tako se bodo vsa obvestila in podatki zbirali v Regijskem centru za obveščanje Nova Gorica. Ta mora o vsem takoj obvestiti gasilce, občinski štab za Civilno zaščito, policijo, odgovorne ljudi v občinah in upravo za obrambo.

Na ogroženih območjih naj bo pogostejše prisotna tudi policija, zlasti ob koncu tedna, ko prihaja veliko izletnikov.

Sistem zvez zaščite in reševanja na tem območju že deluje, vendar je treba onemogočiti moteče in nelegalno delovanje zvez tistih podjetij in organizacij, ki delajo na črno.

Pri vodenju in poveljevanju je treba upoštevati veljavne predpise in navodila, kar pomeni, da v prvi fazi vodi akcijo poveljujoči gasilec, pozneje, ko začnejo delati druge sile za zaščito in reševanje, pa prevzame vodenje poveljnik Civilne zaščite občine s svojim štabom.

Pospešiti je treba usposabljanje vodstev operativnih gasilskih enot in gasilcev, pa tudi štabov, poverjenikov in enot Civilne zaščite. Prek sredstev javnega obveščanja in krajevnih skupnostih (novih občinah) je treba organizirati ustrezno usposabljanje prebivalstva, zlasti na požarno ogroženih območjih. Objektivno in pravočasno obveščanje ljudi je pogoj za sodelovanje občanov v podobnih akcijah.

Pristojni državni organi bi morali sprejeti nekatere preventivne ukrepe za zmanjšanje požarne ogroženosti. Predvsem bi morali urediti poti in gozdne poseke. Na celotnem območju bo treba zgraditi vodne bazene ter obnoviti opuščene vodnjake. Zagotoviti bo treba več telefonskih priključkov, zlasti v najbolj odročnih krajih. Potrebna je tudi večja navzočnost po-

žarne inšpekcije, zlasti pri odkrivanju namernih požigov in neupoštevanja ukrepov, ki jih je treba izvajati na podlagi odloka o povečani požarni nevarnosti v naravi.

Sklep

Opisan katastrofalen požar v severozahodnem delu Krasa je bil velika preizkušnja za gasilce, pripadnike štabov in enot Civilne zaščite ter druge, ki sodelujejo pri zaščiti in reševanju. Ogromni stroški posredovanja in povzročena škoda v naravnem okolju opozarjajo, da se preventivni ukrepi ne izvajajo, za kar so odgovorni lastniki in strokovni upravljalci gozdov.

Sistem zaščite in reševanja je treba nenehno dograjevati: ljudje in enote, ki so določeni za zaščito, reševanje in pomoč, se morajo stalno usposabljati, zagotoviti pa jim je treba tudi opremo. Država in novoustanovljene občine morajo ustvariti materialne pogoje za delovanje celotnega sistema.

1. Strokovna analiza intervencije in posledic požara na Goriškem Krasu (Občinski štab za Civilno zaščito Nova Gorica 856/7 z dne 12. avgusta 1994).
2. Poročilo Občinske gasilske zveze Nova Gorica.
3. Pregled statističnih podatkov o požarih v Republiki Sloveniji v letu 1994 (Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje).

Bogdan Zoratti

The Greatest Forest Fire in Slovenia in 1994

The greatest forest fire of 1994 ravaged a triangular portion of northwestern Karst between Renče, Miren and Opatje Selo, devastating 575 hectares of primarily pine forest. Material damage was assessed at 524.000.000,00 SIT (approx. DM 6,6 million). Expenses associated with fire extinction (including damaged and destroyed equipment, compensation for lost earnings, food, fuel and lubricants for vehicles, medical assistance) amounted to 14.400.000,00 SIT (approx. DM 180.630). Expenses associated with the use of helicopters and their units in the fire extinction are covered by the Administration for Civil Protection and Disaster Relief; they amounted to 11.680.000,00 SIT (approx. DM 146.511). The fire, which lasted from July 29 to August 7, 1994, fortunately did not result in serious injury, for which trained personnel and discipline are to be thanked.

The fire-fighting effort involved 2,739 people including:

- 1,027 fire-fighters,
- 1,077 members of Slovenian Army,
- 468 members of Civil Protection,
- 15 foresters,
- 152 local residents, hunters and other volunteers.

Technical units involved included:

- 2 helicopters from Slovenian Army,
- 1 helicopter from the Ministry of the Interior,
- Institute for Testing and Research in Materials and Structures,
- airplanes of the Airclub E. Rusjan in Nova Gorica,
- regional communication units.

UJMA

UJMA